

مجله علمی تخصصی برنامه‌ریزی فضایی

سال اول، شماره دوم، پاییز ۱۳۹۰

تاریخ وصول: ۱۳۹۰/۲/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۸/۷

صص: ۶۶-۴۱

ساماندهی و اصلاح حریم شهر اصفهان (نمونه موردی: منطقه رهنان)

مهری اذانی*^۱، مهدی مومنی^۲، آناهیتا سلطانی^۳

۱- استادیار گروه جغرافیای دانشگاه آزاداسلامی واحد نجف آباد

۲- دانشیار گروه جغرافیای دانشگاه آزاداسلامی واحد نجف آباد

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه آزاداسلامی واحد نجف آباد

چکیده

رهنان در دهه‌های اخیر به علت رشد بی‌رویه جمعیت و مهاجرپذیری دارای توسعه فیزیکی شدیدی بوده است. این روند ناشی از تأثیرات متقابل این حوزه شهری با حوزه شهری اصفهان و نواحی روستایی پیرامون خود است و هم‌چنین گسترش چند جانبه عناصر کالبدی مشکلات زیادی را در زمینه‌های عدم تعادل بین توسعه فیزیکی و توانای محیطی و تجهیزاتی و خدمات‌رسانی شهری و تخریب اراضی زراعی پیرامون شهر به وجود آورده است. هدف کلی پژوهش بررسی ساماندهی و اصلاح حریم منطقه رهنان در شهر اصفهان با توجه به شناخت وضعیت موجود است. روش پژوهش بر اساس هدف کاربردی و بر اساس ماهیت توصیفی - موردی، تحلیلی است. اطلاعات پژوهش بر اساس مصاحبه، مشاهده (به صورت میدانی) و پرسشنامه و جمع‌آوری داده‌ها از طریق فیش صورت گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای اسنادی بوده و با توجه به شناخت و تحلیل وضع موجود، به ارزیابی کلیه عوامل درونی و بیرونی و توان‌های نهفته موثر در توسعه پایدار حریم رهنان پرداخته شده و نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در قالب تکنیک برنامه‌ریزی استراتژیک (SWOT) آورده شده است. بنابراین موضوع انتخاب شده به دنبال شناخت ماهیت و روابط بین عوامل جغرافیایی و اقتصادی و

اجتماعی، جمعیتی و توسعه عناصر کالبدی شهر و پیامدهای ناشی از آن است که از مشکلات بعدی جلوگیری نموده و برای برنامه ریزان شهری راهکارهای بهینه ای را ارائه نماید.

واژه‌های کلیدی: حومه شهری، حوزه نفوذ شهر، منطقه، حوزه بندی شهری، حریم، ساماندهی.

۱- مقدمه

در دو دهه اخیر شهر در ایران به محور زندگی اقتصادی- اجتماعی تبدیل شده است و آن چه به مشکلات شهری معروف است هر روز بیشتر نمایان گشته است (حسامیان و دیگران، ۱۳۶۳: ۲۰). با گسترش پدیده شهر نشینی و شهر گرایی و توسعه مهاجرت به شهرها و گسترش کالبدی آن‌ها مشکلات شهرها روز به روز بیشتر خواهد شد. (مجنونیان، ۱۳۷۴: ۴۶)، اندیشه توسعه، چون هر پدیده دیگر تحول و تکامل یافته است در حقیقت توسعه به معنی کوشش آگاهانه نهادی شده و مبتنی بر برنامه ریزی برای ترقی اجتماعی و اقتصادی جامعه منحصر به فرد قرن بیستم است (اذانی، ۱۳۸۱: ۳). موضوع مطرح در کلان شهر اصفهان چگونگی دستیابی به توسعه پایدار است که مباحث مهمی از قبیل جمعیت، کشاورزی، تنوع زیستی، مصرف انرژی، گرما، تعادل و تساوی در حق استفاده از منابع طبیعی و شهر نشینی را در بر می گیرد. (همان: ۹) زیرا کلانشهر اصفهان، چون موجودی زنده و پویا، تحت تاثیر عوامل درونی و بیرونی به رشد و گسترش خود ادامه داده است. در مجموعه پیچیده و کلان حوزه غرب اصفهان که تحت تاثیر عوامل گوناگون داخل و خارج از حوزه قرار دارد، مسایل گوناگونی قابل شناسایی است از آن جایی که قسمت اعظم بخش مسکونی حوزه غرب شامل ناحیه‌های قدیمی می‌شود، لذا در حال حاضر در جریان ادغام این ناحیه‌ها در شهر اصفهان و تغییر

الگوی اشتغال و زندگی، عناصر طبیعی و زیست محیطی هم چون مادی‌ها و درختان غیر مثمر، نقشی در زندگی و حیات اجتماعی و خصوصی مردم ندارند، لذا وجود، حفظ و گسترش آن‌ها از سوی مردم به صورت خود جوش، دیگر صورت نمی‌گیرد مهاجرت‌های سال‌های اخیر که به ورود جمعیت مهاجر از اقوام دیگر انجامیده هویت اجتماعی آن را دچار خدشه‌هایی نموده، کیفیت زیستی و اجتماعی محله‌ها را کاهش داده و آن را با معضلات جدیدی روبرو ساخته است. از این رو به نظر می‌رسد که اگر این بافت مورد ساماندهی اجتماعی و اقتصادی و کالبدی قرار نگیرد، ظهور پدیده‌های ناهنجار اجتماعی و کالبدی را موجب خواهد گردید. با توجه به کمبود یا نبود مطالعات همه جانبه در رابطه با مسایل شهری رهنان شک نیست که تجزیه و تحلیل مطالعات روند تغییرات گذشته و بررسی شرایط فعلی و پیش بینی مسایل و مشکلات آتی با دید جغرافیایی برای مسؤلان مربوط، برنامه ریزان و دست اندر کاران شهری می‌تواند مفید واقع گردد. در زمینه حل مسایل کالبدی و رشد بی رویه شهر تجدید حیات و سازمان دهی بافت قدیمی، جهت دهی توسعه فیزیکی، کنترل بورس بازی زمین، منطقه بندی شهر و توزیع فضایی و کافی خدمات شهری از فعالیت‌های مؤثر خواهد بود

۱-۱- شرح و بیان مساله

جمعیت شهر رهنان در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۴۱۸۱۹ نفر بوده و در سال ۱۳۸۷ به بیش ۵۸،۷۰۲ نفر رسیده است که نشان می‌دهد در حدود ۱۲ سال گذشته جمعیت شهر ۱/۵ برابر شده که در نتیجه توسعه کالبدی گسترده ای را ایجاد نموده است (مرکز آمار- ۱۳۸۸) و به دنبال خود مشکلاتی از جمله توسعه فیزیکی بدون برنامه ریزی، کاهش زمین‌های کشاورزی، افزایش توان جذب مهاجرین، کمبود سرانه امکانات و تجهیزات شهری از جمله تجهیزات آموزشی، بهداشتی، درمانی، فرهنگی را به وجود آورده است. اگر انبوهی مشکلات شهر رهنان به حد بحرانی نرسیده باشد توسعه بدون برنامه و عدم توجه به توان‌های موجود در آینده نزدیک نه فقط این شهر را بلکه منطقه شهری دشت اصفهان را با مشکلات فراوان روبه رو خواهد ساخت. در زمینه بیان مساله و مشکلاتی که ذهن محقق را بر آن داشت تا این موضوع را برای پژوهش بر گیرند می‌توان به مواردی چون؛ سازمان فضایی حریم شهر رهنان چگونه است؟ وضعیت مدیریت حریم در منطقه در چه سطحی است؟ آیا عوامل طبیعی و جغرافیایی بیش از عوامل سیاسی در شکل‌گیری توسعه فیزیکی شهر مؤثر بوده است؟ آیا ساماندهی و اصلاح حریم شهر اصفهان در منطقه رهنان در جهت توسعه پایدار صورت گرفته است؟

آیا استقرار خط حریم مصوب منطقه رهنان در منطقه بندی اصفهان و خمینی شهر تداخل ایجاد کرده است؟ از جمله مواردی بودند که ذهن محققین این مقاله را بر آن داشت تا به بررسی آن بپردازند. با توجه به آنچه گفته شد انتظار تقاضا برای راه حل‌های

جدید که بتواند این معضلات را شناسایی نماید و یا کاهش دهد در جامعه ای که روز به روز در حال توسعه روزافزون است طبیعی می‌باشد و لزوم تحقیق در زمینه تحلیل جغرافیایی رشد کالبدی این شهر را آشکار می‌سازد.

۱-۲- اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق

هر بزرگ شهر به دلایلی که تماماً به اندازه و حد گسترش شهر مربوط می‌شوند، از دو بخش عمده تشکیل شده است: یک بخش که در برگیرنده سطح مقرر و قانونی بزرگ شهر در هر مقطع زمانی است و بخش دیگر هاله ای به دور آن است، تا شهر را از یک سو از گزند توسعه‌ها و پیشروی‌های ناخواسته شهری محافظت کند و از سوی دیگر به عنوان مفری برای جمعیت ساکن در بزرگ شهر به حساب آید. حریم مناطق مختلف شهری می‌تواند بر ساماندهی فضایی کالبدی منطقه تاثیرگذار باشد و اصلاح حریم شهری بر کیفیت ساکنان منطقه موثر بوده و می‌تواند موجب حفاظت زمین‌های مرغوب کشاورزی شود. از جمله انواع مشکلاتی که در هاله‌های شهری به خصوص بزرگ شهرها امکان بروز می‌یابند می‌توان به مواردی چون خارج شدن زمین از بهره دهی کشاورزی و تقسیم بی‌رویه زمین که باعث فزونی عرضه بر تقاضا و باقی ماندن زمین‌های خالی و توسعه نیافته در لابه‌لای فضاها ساخت شده در هاله شهری می‌شود و همچنین به دلیل استقرار جمعیت در گروه‌های درآمدی پایین تر در هاله‌های شهرهای بزرگ (به خصوص آن بخش از هاله‌ها که در وضعیت کالبدی مناسبی که جاذب جمعیت در گروه‌های درآمدی بالا باشد قرار ندارند)، عوارض شهری لازم برای تامین

۱-۴- مواد و روش

در این پژوهش روش تحقیق بر اساس هدف کاربردی و بر اساس ماهیت توصیفی موردی، تحلیلی همبستگی است و برای بدست آوردن اطلاعات از مطالعات کتابخانه‌ای و بهره‌گیری از اسناد و مدارک و گزارش‌های موجود، تهیه و تکمیل پرسشنامه، تجزیه و تحلیل آمارها و استخراج نتایج، مصاحبه با صاحب نظران و مدیران ادارات و مهندسین مشاور، مطالعات و تحقیقات میدانی و پیمایشی و... استفاده شده و نیز ابزار جمع‌آوری اطلاعات پژوهش براساس مصاحبه و مشاهده (به صورت میدانی) و پرسشنامه و جمع‌آوری داده‌ها از طریق فیش برداری صورت گرفته است. ابزار سنجش اطلاعات در این تحقیق براساس مدل‌های عوامل استراتژیک (SFAS-EFAS) (IFAS) بوده، تحلیل‌ها و انجام آزمون فرضیه‌ها با توجه به داده‌های آماری استنباطی و مدل‌های نامبرده تایید یا رد می‌گردد.

۱-۵- محدوده و قلمرو پژوهش

محدوده‌ای که تحت عنوان محله رهنان انتخاب شده، بخشی از محدوده محلات اربعه شمال غرب اصفهان است. این محلات بخشی از منطقه ۱۱ و به همراه مناطق ۹ و ۲، حوزه غرب اصفهان را تشکیل می‌دهند. حوزه غرب به دلیل بافت کالبدی- جمعیتی روستایی خود و مجاورت با اراضی کشاورزی و باغی وسیع در جنوب و غرب خود از یک سو و نیز مجاورت با مناطق مهم صنعتی اصفهان در شمال از سوی دیگر، بسیار حایز اهمیت است. نرخ رشد جمعیت فعال و اشتغال شهر رهنان از میانگین حوزه غرب بالاتر است. به لحاظ استقرار بخش قابل

خدمات رفاهی معمولاً خارج از توان مالی جمعیت ساکن است؛ قیمت زمین درهاله شهرهای بزرگ به اندازه‌ای افزایش می‌یابد که دیگر ادامه حیات فعالیت کشاورزی و اختصاص زمین گران قیمت به این فعالیت، مگر در صورت اعمال شدید مقررات و قوانین، امکان پذیر نخواهد بود؛ گسترش توسعه علاوه بر تهدید زمین‌های کشاورزی، بر نوع کشت در زمین‌های کشاورزی باقی مانده نیز اثر می‌گذارد؛ تفکیک زمین بدون پیروی از مقررات منجر به تقسیم زمین در قطعات خرد و کوچک می‌شود که معمولاً با نحوه تقسیم بندی و تفکیک زمین در نواحی هم جوار و شهر مرکزی در تضاد است؛ از این رو جمعیت ساکن درهاله شهری معمولاً توان و اطلاعات لازم در خرید زمین را ندارد و در نتیجه مالکیت زمین در قسمت‌هاله شهری در اختیار افراد غیر بومی و بورس بازان زمین قرار می‌گیرد در نتیجه ساماندهی و اصلاح حریم شهری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود (مهندسین مشاور ماب-۱۳۸۷).

۱-۳- پیشینه تحقیق

تاکنون در زمینه حریم شهری و حدود و وظایف مدیران شهری در خصوص استقرار و جا به جایی حریم در منطقه بندی شهر رهنان پژوهشی به طور مستقیم صورت نگرفته اما مطالعات گروه مهندسین مشاور ماب در زمینه نوسازی و بهسازی بافت فرسوده منطقه در سال ۱۳۸۷ به طور غیر مستقیم در این زمینه موجود است. این پژوهش می‌تواند در ساماندهی کالبدی فضایی منطقه تاثیر گذار باشد.

موجود هم به تدریج رنگ ببازد؛ بنابراین ساماندهی حریم و اصلاح آن حایز اهمیت است.

۲- مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری

۲-۱- تعاریف و مفاهیم

۲-۱-۱- مفهوم حریم شهر

طبق ضوابط ایران، آن قسمت از مناطق خارج از محدوده قانونی شهر که در آن نظارت بر فعالیت‌های عمرانی، از قبیل تفکیک اراضی، احداث و تعریض معابر و ایجاد ساختمان زیر نظر شهرداری بوده و بر اساس قوانین مربوط به شهرداری‌ها انجام شود؛ حریم آن شهر به حساب می‌آید (شیعه، ۱۳۷۸: ۱۰).

۲-۱-۲- مفهوم حوزه نفوذ شهر^۱

حوزه نفوذ شهر، عرصه پیرامونی شهرهاست که از ابعاد مختلف کالبدی و اجتماعی - اقتصادی با شهر در تعامل مستقیم قرار دارد. به سخن دیگر، این حوزه به محدوده جغرافیایی وابسته و همبسته به یک کانون شهری گفته می‌شود که برای خدمات و یا روابط ویژه (از جمله فعالیت‌های اقتصادی و یا توزیع امکانات) با آن در ارتباط است (حاتمی نژاد، ۱۳۷۵: ۴۲).

۲-۲- دیدگاه‌ها و مبانی نظری

برایان بری در کتاب جغرافیای مراکز بازاری و توزیع خرده فروشی، واژه ناحیه بازاری را با مفهوم مترادف حوزه نفوذ مورد استفاده قرار داده است. به هر تقدیر شناخت ناحیه بازاری در مکانیابی فعالیت‌ها و تدارک خدمات اهمیت زیادی دارد و با استفاده از فن تحلیل ناحیه بازاری می‌توان حوزه نفوذ یک محصول یا خدمت را مبتنی بر تقاضای هزینه حمل و

ملاحظه ای از فعالیت‌های تولیدی و کارگاهی (از قبیل فعالیت‌های مرتبط با درودگری و مبل سازی)، تعمیرگاهی و خدمات خودرویی (از قبیل صافکاری و تراشکاری)، نرخ اشتغال و ضریب رشد جمعیت فعال در آن بسیار بالاست با این حال به لحاظ بافت تاریخی و سیمای نیمه روستایی - شهری خود از جمله نواحی عقب مانده و آسیب پذیر به شمار می‌رود. طبق نظر طرح‌های بالادست، حوزه غرب باید بخش قابل توجهی از جمعیت سرریز اصفهان را جذب نماید و این به معنی تفکیک هر چه بیشتر اراضی کشاورزی و استفاده بیشتر از مستغلات برای اسکان (و نه برای تولید) و کاهش انسجام اجتماعی آن است. خوشبختانه سهم رهنان و به ویژه محدوده تاریخی آن تدقیق نشده و می‌توان به حفاظت از آن پرداخت. این محلات به واسطه انسجام اجتماعی بی نظیر خود و به اتکای اقتصادی پویا توانست در طول دست کم هفتصد سال قدمت تاریخی خود، با وجود نزدیکی به اصفهان، و حتی در طی سده‌های پرافتخار شکوفایی این شهر، فاصله و هویت نسبتاً مستقل خود را حفظ نماید. و تنها پس از دهه چهل قرن جاری، ابتدا به آرامی و سپس (پس از جنگ) به سرعت به کلان شهر اصفهان نزدیک شد تا آنجا که امروز بخشی از منطقه ۱۱ اصفهان به شمار می‌آید، حال مساله این است که از رهگذر این نزدیکی سریع نه تنها بافت کالبدی با هویت رهنان آسیب دیده و فرسودگی کالبدی چهره خود را نشان داده، بلکه انسجام اجتماعی مردم نیز دستخوش تهدیدهای جدی واقع شده است و می‌رود که اقتصاد آن نیز با گردش به سمت بورس (بوژه مستغلات) استحکام خود را از دست بدهد و چه بسا مشارکت‌های مردمی

نقل و حداکثر قیمت قابل پرداخت از سوی مشتری تعیین کرد.

واژه حوزه شهری^۲ در گذشته توسط جغرافیدانان انگلیسی برای مشخص کردن ناحیه واقع در پیرامون و از نظر کارکردی وابسته به یک شهر به کار می‌رفت، اما در زمان حاضر، در اغلب منابع واژگانی مانند حوزه نفوذ بازاری و حتی ناحیه تابع مورد استفاده است.

به طور کلی حوزه نفوذ شهر فضایی است که ارتباطات متقابل میان ناحیه پیرامونی و شهر در قالب آن انجام می‌پذیرد. به عبارت دیگر، حوزه نفوذ هر مجتمع زیستی شامل مراکز سکونتی که در اطراف آن قرار دارند و ساکنان آنها برای انجام امور جاری و روزمره خود به آن مراکز مراجعه می‌کنند (سعیدی، ۱۳۷۴: ۱۲).

۲-۳- موقعیت جغرافیایی رهنان

رهنان در ۵۱ درجه و ۳۸ دقیقه طول شرقی و ۳۲ درجه و ۴۰ دقیقه عرض جغرافیایی در شمال غرب اصفهان و در فاصله ۳ کیلومتری شهر اصفهان قرار گرفته است. این شهر ۹ کیلومتر مربع مساحت دارد و با ارتفاع ۱۸۶۴ متر از سطح دریا در حد فاصل شهرستان خمینی شهر و شهر اصفهان قرار گرفته است.

رهنان از طرف شرق به خیابان امام خمینی همجوار با مناطق ملک شهر و خانه اصفهان و از طرف غرب و شمال غرب به منطقه جوی آباد از نواحی شهرستان خمینی شهر و از سمت جنوب به خیابان کهن‌دژ و از طرف شمال به جاده بابوکان منتهی

می‌شود (سایت معاونت شهرسازی و معماری اصفهان-۱۳۸۸)

شاخص ترین کاربری مطرح در محدوده مورد بحث به اراضی کشاورزی اختصاص دارد که سطحی بالغ بر ۷۸۰ هکتار را به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که کاربری‌های بایر با ۵۰۰ هکتار، مسکونی با ۴۵۰ هکتار و انبار با ۱۰۰ هکتار در رده‌های بعدی قرار دارند (آرشیوسازمان برنامه و بودجه استان اصفهان-۱۳۸۷).

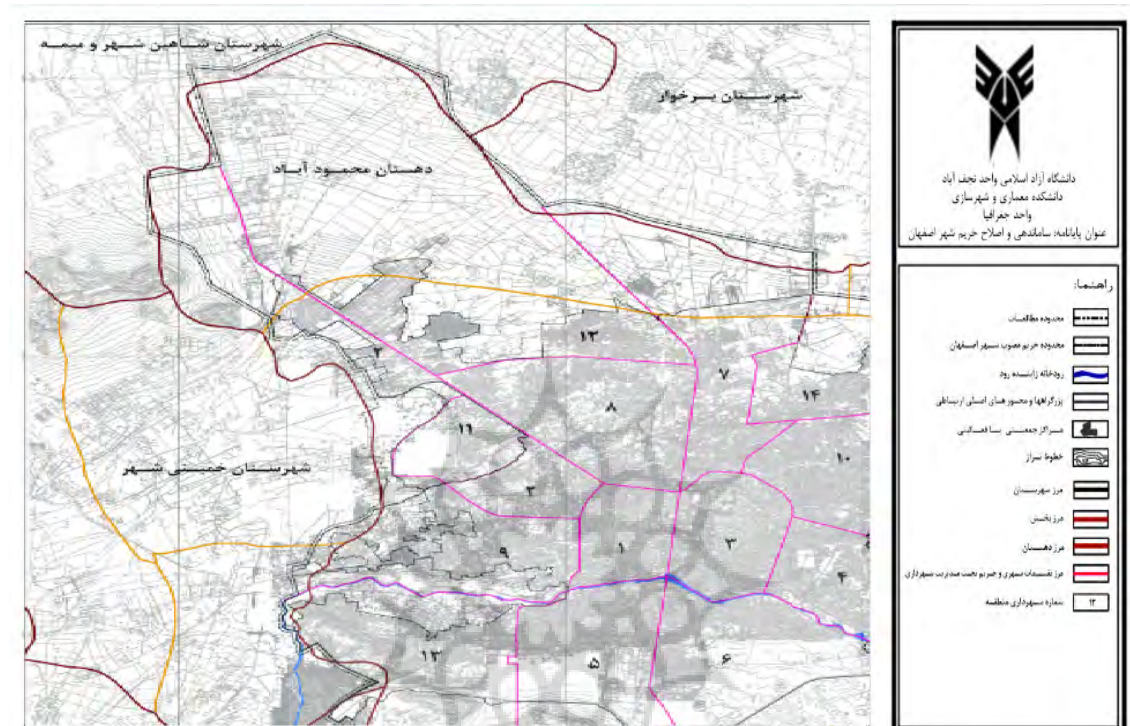
با نگاهی به ارقام سطوح کاربری‌ها علاوه بر تأیید هویت نیمه روستایی مناطق و جایگاه اقتصاد روستایی در حیات آن، می‌توان به این مهم دست یافت که کاربری بایر و انبار به عنوان تهدیدی در مقابل هویت سبز محدوده قد برافراشته‌اند. عدم امنیت و فقدان سرزندگی شهری، پیامد کاربری‌هایی از این دست بوده که نیاز به کنترل شدید آنها موجود است در عین حال کاربری مسکونی با اختصاص سطحی در حدود ۶۰٪ کاربری اراضی کشاورزی، فرصتی مناسب برای توسعه ای سبز را فراهم می‌آورد که می‌تواند در تلفیق با کاربری‌های نوین به ارتقای کیفیت و امنیت محدوده بیانجامد.

۲-۴- شناسایی و طبقه بندی مسایل و مشکلات در منطقه رهنان

۲-۴-۱- تشریح اولیه مسایل و مشکلات منطقه ۱۱ با عنایت به کلیات گفته شده و آن چه که در منطقه در حال حاضر وجود دارد به طور خلاصه می‌توان نکات ذیر را به عنوان مشکلات موجود در منطقه عنوان کرد: استقرار پراکنده کارگاه‌های صنعتی به ویژه صنایع چوب و فلز در بافت مسکونی، عدم

کشاورزی و فضاهای سبز به کارگاه‌های صنعتی کوچک و پراکنده، وجود فضاهای بزرگ مقیاس متروکه در داخل بافت.

رعایت تناسب میان محل استقرار کارگاه‌ها و فروشگاه‌های مبل با معابر، معضلات اجتماعی و فرهنگی ناشی از مهاجرت‌های اقوام خاص بدون همبستگی با هویت اجتماعی منطقه، تبدیل اراضی

نقشه شماره (۱): موقعیت منطقه رهنان (۱۱) در شهر اصفهان

نمونه، روش تصادفی است که برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوچران استفاده گردیده که بر اساس این فرمول ۱۲۱ نفر محاسبه شده است.

۳- تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها

تجزیه تحلیل داده‌های به دست آمده از پرسشنامه‌ها از طریق آمار، استنباطی و مدل‌های عوامل استراتژیک مورد ارزیابی و آزمون قرار می‌گیرند.

۲-۴-۲- معرفی جامعه آماری

از آن جا که جوامع آماری معمولاً از حجم و وسعت زیادی برخوردارند و محققان نمی‌توانند به تمام آن‌ها مراجعه کنند، بنابراین ناگزیرند به انتخاب جمعی از آن‌ها به عنوان نمونه و تعمیم نتایج آن به جامعه مورد مطالعه اکتفا کنند (حافظ نیا؛ ۱۳۸۷: ۱۲۰). جامعه آماری که در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته‌اند، تعدادی از شهروندان رهنان است که شامل افراد ساکن در منطقه، کارمندان شهرداری و مسئولین ذی ربط می‌باشند. روش انتخاب

۳-۱-آمار استنباطی

با توجه اطلاعات به دست آمده از سوالات پرسشنامه به رد یا تایید این فرضیه پرداخته شده است. با توجه به سوالات مربوط به این فرضیه و رتبه بندی پاسخ‌های ارایه شده برای هر سوال، میانگین کل برابر با ۳ گویای سطح متوسطی از توسعه فیزیکی منطقه است.

برای انجام آزمون فوق ابتدا میانگین توسعه فیزیکی را در نمونه بدست آورده که در جدول شماره (۱) شاخص‌های توصیفی مهم نمونه آورده شده است:

آزمون تک نمونه ای t در این پژوهش استفاده شده است. بر این مفروضه استوار است که تعداد n مشاهده به صورت تصادفی مستقل، از جامعه ای با توزیع نرمال استخراج شده و در یک متغیر با مقیاس فاصله ای تنظیم شده است و در سطح معنا داری ۰/۰۵ فرضیه آزمون را تایید یا رد می کند. نتایج به دست آمده به شرح زیر است:

فرضیه ۱: گسترش حریم شهری با کاهش زمین مساعد کشاورزی در توسعه فیزیکی منطقه تاثیرگذار است.

جدول شماره (۱) شاخص‌های توصیفی نمونه

انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد
۰,۸۱۵۱۵	۳,۳۹۰۵	۴	۱	۱۲۱
توسعه فیزیکی				

همان گونه که در جدول شماره (۱) مشاهده می‌شود؛ میانگین نمونه برابر با ۳/۳۹۰۵ شده است که از ۳ میانگین کل سطح توسعه بیشتر است.

جدول شماره (۲)، آزمون T یکطرفه

	Test Value = 3					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
توسعه فیزیکی	5.270	120	.000	.39050	.2438	.5372

نوع اول) کمتر است، در نتیجه فرض مورد نظری پذیرفته می شود و می توان گفت: گسترش حریم شهری با کاهش زمین مساعد کشاورزی در توسعه فیزیکی منطقه تاثیرگذار است.

در جدول شماره (۲) مقدار Sig دوطرفه برابر با صفر شده است. با توجه به یک طرفه بودن آزمون، باید Sig یکطرفه را در نظر بگیریم که از تقسیم بر دو کردن آن حاصل می شود که همان صفر است. چون مقدار نهایی مورد نظر یعنی صفر از ۰/۰۵ (خطای

میانگین کل برابر با ۳ و گویای سطح متوسطی از ساماندهی و اصلاح است.

برای انجام آزمون فوق ابتدا میانگین ساماندهی و اصلاح را در نمونه بدست آورده که در جدول شماره (۳) شاخص‌های توصیفی مهم نمونه آورده شده است:

فرضیه ۲: ساماندهی و اصلاح حریم شهر اصفهان در منطقه رهنان در جهت توسعه پایدار صورت گرفته است.

با توجه اطلاعات بدست آمده از سوالات پرسشنامه به رد یا تایید این فرضیه پرداخته شده است. با توجه به سوالات مربوط به این فرضیه و رتبه بندی پاسخ‌های ارایه شده برای هر سوال،

جدول شماره (۳) شاخص‌های توصیفی نمونه

انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد
۰,۵۶۳۱۸	۳,۱۱۸۲	۴	۱	۱۲۱
ساماندهی و اصلاح				

شهر اصفهان در منطقه رهنان در جهت توسعه پایدار صورت گرفته است.

اما در خصوص این که آیا می‌توان این نتیجه را به جامعه آماری تعمیم داد؟ از آزمون در جدول شماره (۴) استفاده می‌گردد.

جدول شماره (۴) آزمون T یکطرفه

همان گونه که در جدول شماره (۳) مشاهده می‌شود؛ میانگین برابر با ۳/۱۱۸۲ شده است که از ۳ بیشتر است. بنابراین در نمونه آماری این تحقیق مشاهده شده است که ساماندهی و اصلاح حریم

	Test Value = 3					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
ساماندهی و اصلاح	2.308	120	0.023	0.11818	0.0168	0.2195

ساماندهی و اصلاح حریم شهر اصفهان در منطقه رهنان در جهت توسعه پایدار صورت گرفته است.

فرضیه ۳: استقرار خط حریم مصوب منطقه رهنان در منطقه بندی اصفهان و خمینی شهر تداخل ایجاد کرده است.

با توجه اطلاعات بدست آمده از سوالات پرسشنامه به رد یا تایید این فرضیه پرداخته شده

در جدول شماره (۴) مقدار Sig دوطرفه برابر با ۰/۰۲۳ شده است. با توجه به یک طرفه بودن آزمون، باید Sig یکطرفه را در نظر بگیریم که از تقسیم بر دو کردن ۰/۰۲۳ حاصل می‌شود که برابر با ۰/۰۱۱۵ است. چون مقدار نهایی مورد نظر یعنی ۰/۰۱۱۵ از ۰/۰۵ (خطای نوع اول) کمتر است، در نتیجه فرض مورد نظری پذیرفته می‌شود و می‌توان گفت:

است که با توجه به سوالات مربوط به این فرضیه و رتبه بندی پاسخ‌های ارایه شده برای هر سوال، میانگین کل برابر با ۳ گویای سطح متوسطی از تداخل است

برای انجام آزمون فوق ابتدا میانگین تداخل در نمونه چک آزمون گردیده که آیا از ۳ بیشتر است؟ سپس بر اساس جدول شماره (۵) مشاهده می‌گردد؛

جدول شماره (۵) شاخص‌های توصیفی نمونه

انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد
۱,۰۰۴۶۲	۲,۸۵۹۵	۴	۱	۱۲۱
				تداخل

میانگین برابر با ۲/۸۵۹۵ شده است که از ۳ کمتر بوده و می‌توان گفت در نمونه آماری این تحقیق مشاهده شده است که استقرار خط حریم مصوب t صحت موضوع معلوم می‌گردد.

منطقه رهنان در منطقه بندی اصفهان و خمینی شهر تداخل ایجاد نکرده است در نتیجه با استفاده از آزمون

جدول شماره (۶) آزمون T یکطرفه

	Test Value = 3					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
تداخل	-1.538	120	0.127	-0.14050	-0.3213	0.0403

در جدول شماره (۶) مقدار Sig دوطرفه برابر با ۰/۱۲۷ شده است. با توجه به یک طرفه بودن آزمون، باید Sig یکطرفه را در نظر گرفته شود که از تقسیم بر دو کردن ۰/۱۲۷ حاصل می‌شود که برابر با ۰/۰۶۳۵ است. چون مقدار نهایی مورد نظر یعنی ۰/۰۶۳۵ از ۰/۰۵ (خطای نوع اول) بیشتر است در نتیجه فرض مورد نظر پذیرفته نمی‌شود و می‌توان گفت: استقرار خط حریم مصوب منطقه رهنان در منطقه بندی اصفهان و خمینی شهر تداخل ایجاد نکرده است.

۲-۳- مدل‌های عوامل استراتژیک

۲-۳-۱- مدل تجزیه و تحلیل عوامل خارجی

(EFAS)^۲ این مدل یکی از روش‌های مورد استفاده برای سازماندهی عوامل خارجی در قالب مقوله‌های فرصت و تهدیدهاست. روشی برای تجزیه و تحلیل عوامل خارجی فراروی یک سیستم با استفاده از عوامل درجه بندی با توجه به اهمیت داده شده به هریک از فرصت‌ها و تهدیدهاست (حکمت نیا و موسوی؛ ۱۳۸۵؛ ۲۸۶). در این روش ابتدا عوامل کالبدی - بصری - ترافیکی - زیست محیطی و عوامل اجتماعی - اقتصادی - جمعیتی در قالب فرصت‌ها و تهدیدها؛ ضعف‌ها و قوت‌ها آورده شده و سپس با

جدول شماره (۷)، تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک خارجی کالبدی، اجتماعی، اقتصادی موثر در ارتباط اصلاح

وساماندهی حریم در شهر رهنان در سال ۱۳۸۹ (EFAS)

رتبه	وزن	عوامل اولویت دار خارجی (OT)	ردیف	عنوان	مجموعه
۳	۰/۰۵	دید مطلوب به کوه صغه و ارتفاعات اطراف محدوده	۱	فرصت‌ها	عوامل کالبدی - بصری - ترافیکی - زیست محیطی
۴	۰/۰۶	وجود باغ‌ها و اراضی زراعی پیرامون موثر بر کیفیت زیست محیطی و توسعه	۲		
۴	۰/۰۷	عبور محور ارتباطی غرب اصفهان (به سمت تهران و قم) از جوار رهنان	۳		
۳	۰/۰۳	قرارگیری در محدوده خدماتی شهر اصفهان	۴		
۱	۰/۰۴	لطمه خوردن هویت کالبدی توسط ساخت و سازهای سریع	۱	تهدیدها	عوامل اجتماعی، اقتصادی
۱	۰/۰۳	استقرار منابع آلاینده منطقه صنعتی شمال اصفهان (زیست محیطی)	۲		
۲	۰/۰۳	افزایش سفرهای عبوری از داخل رهنان	۳		
۲	۰/۰۲	فرسودگی شبکه ارتباطی رهنان با حوزه غرب و اصفهان	۴		
۴	۰/۰۹	وجود سرمایه گذاران بیرونی با سابقه همکاری ممتد در صنعت مبیل	۱	فرصت‌ها	
۴	۰/۰۸	وجود بازارهای شناخته شده ملی برای فروش فرآورده‌های صنعت مبیل	۲		
۴	۰/۰۸	وجود ارتباطات محکم برای تهیه مواد اولیه و نیم ساخته در کشور در صنعت مبیل	۳		
۳	۰/۰۶	وجود زمینه برای احراز قطب صنعت مبیل استان	۴		
۳	۰/۰۵	وجود زمینه برای سرمایه گذاری در بخش گردشگری در تلفیق با صنعت مبیل	۵		
۳	۰/۰۴	وجود زمینه برای دعوت از سرمایه گذاران عمرانی	۶		
۳	۰/۰۴	وجود زمینه برای تامین نیروی کار مورد نیاز با جذب جمعیت مهاجر	۷		
۳	۰/۰۳	وجود زمینه برای تعریف پروژه‌های عمرانی سودآور	۸		
۴	۰/۰۵	هم جواری با منطقه صنعتی اصفهان و بهره‌برداری از ظرفیت‌های تولید و اشتغال	۹		
۲	۰/۰۲	گرایش کم مردم عادی برای سرمایه گذاری در صنعت مبیل و گردشگری	۱	تهدیدها	
۲	۰/۰۲	ناکافی بودن توان مالی دولت و شهرداری برای اجرای پروژه‌ها	۲		
۲	۰/۰۲	مغایرت نسبی برنامه‌های شهرداری با خواسته‌های حرفه‌مندان	۳		
۲	۰/۰۲	گرایش مهاجرین به ایجاد قلمروهای اجتماعی مجزا (مهاجرین غیرمتخصص)	۴		
۱	۰/۰۷	مشکل تامین آب و برق و گاز و سوخت برای توسعه سریع	۵		
	۱/۰۰	جمع نمره‌ها و وزن‌ها			

منبع: محاسبات کارشناسی شده توسط نگارندگان از داده‌های پرسشنامه ای و نظرسنجی - ۱۳۸۹

می تواند در ماندگاری و ساماندهی حریم شهر رهنان و مناطق مجاور موثر باشند و مشکل تامین آب و برق و گاز و سوخت برای توسعه سریع با ۰/۰۷ به عنوان عامل تهدیدکننده تاثیر گذار بر فضای سبز، ارتباطات شغلی و عوامل اقتصادی و زندگی هم جوار با

با تجزیه و تحلیل عوامل خارجی موثر بر حریم شهر رهنان و فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی آن مشخص شد که وجود سرمایه گذاران بیرونی با سابقه همکاری ممتد در صنعت مبیل به عنوان یک فرصت با ۰/۳۶ بیشترین امتیاز وزنی را دارا بوده که

شهرداری اصفهان بیشترین وزن در تعیین نقاط قوت تاثیر گذار متعلق به شاخص شماره استون سوم جدول بوده و بیشترین میزان رتبه درجه بندی عددی و بیشترین امتیاز وزنی در موقعیت هر عامل داخلی که توسط سیستم ارزیابی گردیده است متعلق به عامل وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام) می باشد. بیشترین امتیاز در زمینه ضعف‌هایی که سیستم با آن روبروست متعلق به عامل داخلی حضور برخی کاربری‌های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزاییک سازی، است. براساس امتیاز وزنی کل از عوامل استراتژیک کالبدی - زیست محیطی، نشان داده می شود که کل سیستم حریم شهر رهنان نسبت به عوامل موجود و بالقوه داخلی قوت‌ها وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام) و وجود اماکن متعدد قدیمی به وجود آورنده حس مکان می باشد که می توان از این عوامل در برنامه ریزی‌های کوتاه مدت توسعه بافت حریم شهر رهنان استفاده نمود و با کاهش ضعف‌ها در مقابل قوت‌ها استراتژی‌های شاخص و عوامل قوی موثر رادر ساماندهی حریم تقویت نمود.

ب- بررسی عوامل داخلی استراتژیک اجتماعی - اقتصادی در ارتباط با با اصلاح و ساماندهی حریم در شهر رهنان بر اساس داده‌های استخراج شده از پرسشنامه‌ها؛ قوت‌ها و ضعف‌های اجتماعی - اقتصادی در جدول شماره (۹)، مرتب و وزن و درجه بندی و امتیاز دهی آن‌ها صورت گرفت که بر اساس نظرات داده شده، عواملی چون قدرتمند بودن فعالیت‌های اقتصادی پایه هم چون مبل سازی و رضایت حرفه مندان و بالا بودن میزان اشتغال و

حریم محسوب می شوند. بنابراین باید بابرنامه ریزی صحیح تهدیدها را به فرصت تبدیل کرد. با توجه به این که متوسط وزنی عدد ۳/۰۲ رادر رابطه با اصلاح و ساماندهی حریم شهر رهنان نشان می دهد که از نظر پاسخگویی به عوامل خارجی در سطح بالاتر از متوسط (متوسط=۳) قرار دارد. بنابراین باید فرصت‌ها را در مقابل تهدیدها تقویت نموده و امکانات لازم و شرایط خاص را برای ماندگاری حریم و پیوند بیشتر با منطقه رهنان نسبت به سایر نواحی هم جوار ایجاد کرد.

۳-۲-۲- مدل تجزیه و تحلیل عوامل داخلی (IFAS)^۱

این مدل یکی از روش‌های مورد استفاده برای سازماندهی عوامل داخلی در قالب مقوله‌های نقاط قوت و تضعف است. همچنین روشی برای ارزیابی روش مدیریت و واکنش یک سیستم به این عوامل خاص با توجه به اهمیت مورد انتظار است. در ارتباط با خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل داخلی، عوامل کالبدی - بصری - ترافیکی - زیست محیطی و عوامل اجتماعی - اقتصادی در زمینه قوت‌ها و ضعف براساس داده‌های استخراج شده از پرسشنامه در دو قسمت الف و ب به صورت جداول شماره (۸) و (۹) مرتب و رتبه و امتیازات هر عامل مشخص گردید که به صورت زیر تحلیل می گردد:

الف- عوامل داخلی استراتژیک کالبدی بصری، ترافیکی، زیست محیطی مرتبط با اصلاح و ساماندهی حریم در شهر رهنان بر اساس داده‌های استخراج شده و رتبه بندی و امتیاز دهی هر عامل در ساماندهی و اصلاح حریم در شهر رهنان یا منطقه ۱۱

ترین عوامل استراتژیک آن سیستم را خلاصه می کند. در جدول خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک؛ برنامه ریزی که تصمیم های استراتژیک را اتخاذ می کند؛ راهی دارد تا این نقاط قوت، نقاط ضعف؛ تهدیدها و فرصت ها را به تعدادی عوامل محدود کند. بنابراین ابتدا در ستون عوامل استراتژیک مهم ترین عوامل خارجی و داخلی که دارای وزن بیشتری بودند آورده شده و پس از آن وزن ها و رتبه های آن ها مشخص گردید و سپس شیوه برنامه ریزی برای هر کدام از شاخص ها در قالب برنامه های کوتاه مدت؛ میان مدت و بلند مدت بیان می گردد که در این برنامه ریزی میان مدت با ۲۷ شاخص بیشترین تعداد را داشته که برنامه ریزی میان مدت را در بخش تهدیدها و ضعف ها ضروری می داند. مجموع امتیاز وزنی عوامل استراتژیک عدد ۲۳/۲ را نشان می دهد که تقریباً با متوسط امتیاز وزنی سیستم (عدد ۳) نزدیک است. اما بیان گر وضعیت پایین تر از حد متوسط حریم شهر رهنان در مواجهه با عوامل داخلی و خارجی است (جدول شماره ۱۰).

فعالیت عمومی محدوده نسبت به اصفهان از نقاط قوت تاثیر گذار در با اصلاح و ساماندهی حریم در شهر رهنان بوده و عوامل خطر تبدیل واحدهای فرسوده به محل سکونت مهاجرین بی ریشه، بالا بودن اندک شاخص تراکم خانوار در واحد مسکونی به صورت عوامل ضعف و بازتاب های منفی تاثیر گذار باید تا حد امکان خنثی گردد. نتایج به دست آمده از ارزیابی عوامل داخلی نشان داده شد که وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام) و بالا بودن میزان اشتغال و فعالیت عمومی محدوده نسبت به اصفهان دارای بالاترین امتیاز و از نقاط قوت رهنان به شمار می آید که با برنامه ریزی کوتاه مدت می توان از این شاخص ها برای توسعه این بافت استفاده نمود. امتیاز وزنی کل عوامل داخلی عدد ۴۳/۲ را در رابطه با اصلاح و ساماندهی حریم شهر رهنان نشان می دهد که حریم شهر رهنان در پاسخ به عوامل و نیروهای درونی اش امتیاز کمتر از حد متوسط را دارد (جدول شماره ۸).

۳-۲-۳- مدل خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک (SFAS)^۱

این مدل با استفاده از جدول های خلاصه تجزیه و تحلیل عوامل خارجی و داخلی و ترکیب آن ها؛ مهم

جدول شماره (۸): تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک داخلی کالبدی؛ زیست محیطی موثر در ارتباط اصلاح و ساماندهی

حريم در شهر رهنان در سال ۱۳۸۹

ردیف	عنوان	عوامل استراتژیک		وزن	رتبه	نمره
عوامل کالبدی	عوامل کالبدی - بصری - ترافیکی - زیست محیطی	۱-	وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام)	۰,۱۲	۴	۰,۴۸
		۲-	وجود قطعات فرسوده و یا بابر برای تامین خدمات محله ای	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
		۳-	وجود اراضی کافی برای تامین دسترسی های مورد نیاز بافت	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
		۴-	وجود اراضی کافی برای تامین پارک و فضاهای سبز و ورزشی	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
		۵-	وجود اماکن متعدد قدیمی به وجود آورنده حس مکان	۰,۰۹	۳	۰,۲۷
		۶-	وجود فضاهای با ارزش شهری هم چون خیابان مطهری و خیابان ابوذر	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
		۷-	وجود فضاهای متباین محله ای برای تقویت حس تنوع و کثرت	۰,۰۴	۳	۰,۱۲
تعمیرات	عوامل کالبدی - بصری - ترافیکی - زیست محیطی	۱-	استفاده ی مختلط از فضای مشاع مسکن برای فعالیت های محل محله	۰,۰۵	۲	۰,۱
		۲-	وجود خانه های رها شده و نقاط کور اجتماعی موجد ناهنجاری و بیماری	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۳-	حضور برخی کاربری های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزاییک سازی	۰,۰۶	۲	۰,۱۲
		۴-	حضور کاربری های مغشوش کننده سیمای بصری هم چون تعمیرگاه ها	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۵-	روند رو به گسترش تفکیک اراضی باغی و یا مسکونی درشت دانه	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۶-	طرح هندسی نامناسب تقاطع ها و قوس ها	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۷-	وجود مشکل شیب بندی راه ها و جمع آوری آب های سطحی	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۸-	کمبود چشمگیر تجهیزات ترافیکی و علایم راهنمایی و رانندگی	۰,۱	۲	۰,۲
		۹-	کیفیت نامطلوب پوسته و مصالح شبکه های دسترسی داخلی	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۱۰-	نبود فضاهای پیوسته و جاذب برای استمرار پیاده روی	۰,۰۴	۲	۰,۰۸
		۱۱-	کمبود چشمگیر خدمات مورد نیاز ساکنین مثل مدرسه و درمانگاه	۰,۱	۱	۰,۱
جمع				۱		۲,۴۳

منبع: محاسبات کارشناسی شده توسط نگارندگان از داده های پرسشنامه ای و نظرسنجی -۱۳۸۹

جدول شماره (۹)، بررسی عوامل استراتژیک داخلی اجتماعی-اقتصادی موثر در ارتباط اصلاح و ساماندهی حریم در

شهر رهنان (IFAS) در سال ۱۳۸۹

ردیف	عنوان	عوامل استراتژیک	وزن	رتبه	نمره
عوامل اجتماعی - اقتصادی - جمعیتی	قوت‌ها	۱ بالا بودن حس تعلق خاطر ساکنین نسبت به محله و رضایت از آن	۰,۱	۴	۰,۴
		۲ قدرتمند بودن فعالیت‌های اقتصادی پایه هم چون مبل سازی و رضایت حرفه مندان	۰,۱۵	۴	۰,۶
		۳ بالا بودن میزان اشتغال و فعالیت عمومی محدوده نسبت به اصفهان	۰,۱۵	۴	۰,۶
		۴ بالا بودن درصد متولدین در محدوده و سابقه سکونت و پایداری جمعیت	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
		۵ حضور قوی NGOها در کنار زندگی و فعالیت مردم و آموزش آنها	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
		۶ وجود روحیه گفتگو و تعامل و همیاری بین ساکنین	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
		۷ تمایل حرفه مندان به ثبات شغلی و حفظ و پایداری فعالیت‌های خود	۰,۰۵	۳	۰,۱۵
ضعف‌ها	ضعف‌ها	۱ بالا بودن اندک شاخص تراکم خانوار در واحد مسکونی	۰,۰۵	۲	۰,۱
		۲ پایین بودن نرخ باسوادی نسبت به اصفهان	۰,۰۵	۲	۰,۱
		۳ مقاومت افکار عمومی در مقابل جریان‌های اثر گذار بیرونی و جدید	۰,۰۵	۲	۰,۱
		۴ وجود ناهنجاری‌های اجتماعی از طرف بعضی طوایف مهاجر	۰,۰۵	۲	۰,۱
		۵ توان اقتصادی متوسط به پایین مردم بافت	۰,۰۵	۲	۰,۱
		۶ پایین بودن سطح تخصص شغلی ساکنین	۰,۱	۲	۰,۲
		۷ خطر تبدیل واحدهای فرسوده به محل سکونت مهاجرین بی ریشه	۰,۰۵	۲	۰,۱
جمع			۱		۳,۰۰

منبع: محاسبات کارشناسی شده توسط نگارندگان از داده‌های پرسشنامه ای و نظرسنجی -۱۳۸۹

جدول شماره (۱۰)، ماتریس تلفیق عوامل داخلی و خارجی (SFAS)

ردیف	عنوان	عوامل استراتژیک	وزن	رتبه	نمره	برنامه ریزی		
						کوتاه مدت	میان مدت	دراز مدت
عوامل کالبدی - بصری - ترافیکی - زیست محیطی	قوت‌ها	۱ وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام)	۰,۰۳	۴	۰,۱	✓		
		۲ وجود قطعات فرسوده و یا بایر برای تامین خدمات محله ای	۰,۰۱	۳	۰,۰۳		✓	
		۳ وجود اراضی کافی برای تامین دسترسی‌های مورد نیاز بافت	۰,۰۱	۳	۰,۰۱۵			✓
		۴ وجود اراضی کافی برای تامین پارک و فضاهای سبز و ورزشی	۰,۰۱	۳	۰,۰۱۵		✓	
		۵ وجود اماکن متعدد قدیمی بوجود آورنده حس مکان	۰,۰۲	۳	۰,۰۴۵			✓

		✓	۰,۰۱۵	۳	۰,۰۱	وجود فضاهای با ارزش شهری همچون خیابان مطهری و خیابان ابوذر	-۶	ضعفها
	✓		۰,۰۱۵	۳	۰,۰۱	وجود فضاهای متباین محله ای برای تقویت حس تنوع و کثرت	-۷	
	✓		۰,۰۰۲	۲	۰,۰۱	استفاده ی مختلط از فضای مشاع مسکن برای فعالیت‌های محل محله	-۱	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۱	وجود خانه‌های رها شده و نقاط کور اجتماعی موجد ناهنجاری و بیماری	-۲	
	✓		۰,۰۰۲	۲	۰,۰۱	حضور برخی کاربری‌های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزاییک سازی	-۳	
✓	€		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۱	حضور کاربری‌های مغشوش کننده ی سیمای بصری همچون تعمیرگاه‌ها و خدمات خودرویی	-۴	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۱	رواج ساخت و سازهای سریع بی ضابطه و ناهماهنگ با اقلیم و هویت و انسجام بافت	-۵	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۱	روند رو به گسترش تفکیک اراضی باغی و یا مسکونی درشت دانه	-۶	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۱	طرح هندسی نامناسب تقاطع‌ها و قوس‌ها	-۷	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۱	وجود مشکل شیب بندی راه‌ها و جمع آوری آب‌های سطحی	۸	
		✓	۰,۰۰۲	۲	۰,۰۰۱	کمبود چشمگیر تجهیزات ترافیکی و علائم راهنمایی و رانندگی	-۹	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۰۱	کیفیت نامطلوب پوسته و مصالح شبکه‌های دسترسی داخلی	-۱۰	
	✓		۰,۰۰۱	۲	۰,۰۰۱	نبود فضاهای پیوسته و جذاب برای استمرار پیاده روی	-۱۱	
	✓		۰,۰۰۲	۱	۰,۰۰۳	کمبود چشمگیر خدمات مورد نیاز ساکنین مثل مدرسه و درمانگاه	-۱۲	
		✓	۰,۰۰۷۵	۳	۰,۰۰۳	دید مطلوب به کوه صفا و ارتفاعات اطراف محدوده	۱	نقاط قوت
		✓	۰,۰۱۲	۴	۰,۰۰۴	وجود باغ‌ها و اراضی زراعی پیرامون موثر بر کیفیت زیست محیطی و توسعه	۲	
		✓	۰,۰۱۴	۴	۰,۰۰۵	عبور محور ارتباطی غرب اصفهان (به سمت تهران و قم) از جوار رهنان	۳	
	✓		۰,۰۰۴۵	۳	۰,۰۰۲	قرارگیری در محدوده ی خدماتی شهر اصفهان	۴	
	✓		۰,۰۰۲	۱	۰,۰۰۳	لطمه خوردن هویت کالبدی توسط ساخت و سازهای سریع	۱	نقاط قوت
	✓		۰,۰۰۱۵	۱	۰,۰۰۲	خطر آلودگی‌های منطقه ی صنعتی شمال اصفهان (زیست محیطی)	۲	
✓			۰,۰۰۲	۲	۰,۰۰۱	فرسودگی شبکه ی ارتباطی رهنان با حوزه ی غرب و اصفهان	۳	

		✓	۰,۰۶	۴	۰,۰۲	بالا بودن حسن تعلق خاطر ساکنین نسبت به محله و رضایت از آن	۱	قوتها	عوامل اجتماعی - اقتصادی - جمعیتی
		✓	۰,۰۸	۴	۰,۰۳	قدرتمند بودن فعالیت‌های اقتصادی پایه هم چون مبیل سازی و رضایت حرفه مندان	۲		
	✓		۰,۱	۴	۰,۰۳	بالا بودن میزان اشتغال و فعالیت عمومی محدوده نسبت به اصفهان	۳		
	✓		۰,۰۱۵	۳	۰,۰۱	بالا بودن درصد متولدین در محدوده و سابقه سکونت و پایداری جمعیت	۴		
		✓	۰,۰۳	۳	۰,۰۱	حضور قوی NGOها در کنار زندگی و فعالیت مردم و آموزش آنها	۵		
		✓	۰,۰۳	۳	۰,۰۱	وجود روحیه ی گفتگو و تعامل و همیاری بین ساکنین	۶		
		✓	۰,۰۳	۳	۰,۰۱	تمایل حرفه مندان به ثبات شغلی و حفظ و پایداری فعالیت‌های خود	۷		
		✓	۰,۰۱	۲	۰,۰۱	بالا بودن اندک شاخص تراکم خانوار در واحد مسکونی	۱	ضعفها	
	✓		۰,۰۱	۲	۰,۰۱	پایین بودن نرخ باسوادی نسبت به اصفهان	۲		
✓			۰,۰۱	۲	۰,۰۱	مقاومت افکار عمومی در مقابل جریان‌های اثر گذار بیرونی و جدید	۳		
✓			۰,۰۲	۲	۰,۰۱	وجود ناهنجاری‌های اجتماعی از طرف بعضی طوایف مهاجر	۴		
	✓		۰,۰۱	۲	۰,۰۱	توان اقتصادی متوسط به پایین مردم بافت	۵		
✓			۰,۰۳	۲	۰,۰۲	پایین بودن سطح تخصص شغلی ساکنین	۶		
	✓		۰,۰۱	۲	۰,۰۱	خطر تبدیل واحدهای فرسوده به محل سکونت مهاجرین بی ریشه	۷		
	✓		۰,۱۸	۴	۰,۰۶	وجود سرمایه گذاران بیرونی با سابقه ی همکاری ممتد در صنعت مبیل	۱	فرصتها	
	✓		۰,۱۶	۴	۰,۰۵	وجود بازارهای شناخته شده ی ملی برای فروش فرآورده‌های صنعت مبیل	۲		
	✓		۰,۱۶	۴	۰,۰۴	وجود ارتباطات محکم برای تهیه ی مواد اولیه و نیم ساخته در کشور در صنعت مبیل	۳		
	✓		۰,۰۹	۳	۰,۰۴	وجود زمینه برای احراز قطب صنعت مبیل استان	۴		
	✓		۰,۰۷۵	۳	۰,۰۳	وجود زمینه برای سرمایه گذاری در بخش گردشگری در تلفیق با صنعت مبیل	۵		
✓			۰,۰۶	۳	۰,۰۳	وجود زمینه برای دعوت از سرمایه گذاران عمرانی	۶		
	✓		۰,۱	۴	۰,۰۳	هم جواری با منطقه‌ی صنعتی اصفهان و بهره‌برداری از ظرفیت‌های تولید و اشتغال	۷		
✓			۰,۰۲	۲	۰,۰۱	گرایش کم مردم عادی برای سرمایه گذاری در صنعت مبیل و گردشگری	۱	تهدیدها	

	✓		۰,۰۲	۲	۰,۰۱	ناکافی بودن توان مالی دولت و شهرداری برای اجرای پروژه‌ها	۲		
	✓		۰,۰۲	۲	۰,۰۱	مغایرت نسبی برنامه‌های شهرداری با خواسته‌های حرفه‌مندان	۳		
	✓		۰,۰۲	۲	۰,۰۱	گرایش مهاجرین به ایجاد قلمروهای اجتماعی مجزا (مهاجرین غیرمتخصص)	۴		
	✓		۰,۰۳۵	۱	۰,۰۴	مشکل تامین آب و برق و گاز و سوخت برای توسعه سریع	۵		
			۲,۲۳		۱				۱

"منبع: محاسبات کارشناسی شده توسط نگارنده از داده‌های پرسشنامه ای و نظرسنجی-۱۳۸۹"

۳-۲-۴- بررسی وضعیت حریم شهر رهنان با استفاده

از مدل تجزیه و تحلیل (SWOT)

بعد از بررسی داده‌ها و مشخص کردن شاخص‌های تاثیر گذار در برنامه ریزی‌های استراتژیک روش تجزیه و تحلیل SWOT مدل تحلیلی مختصر و مفیدی است که به شکل نظام یافته هریک از عوامل قوت؛ ضعف؛ تهدیدها و فرصت‌ها را شناسایی کرده و استراتژی متناسب با موقعیت کنونی حریم مورد بررسی را منعکس می کند، لذا ابتدا عوامل محیط درونی به نقاط قوت و نقاط ضعف و عوامل محیط بیرونی را به فرصت‌ها و تهدیدها طبقه بندی می کنیم در این زمینه چهار الگوی خاص قوت و فرصت (SO) فراهم سازی بهترین موقعیت‌ها برای سیستم، قوت و تهدید (ST) دارا بودن قوت‌های کلیدی در محیطی تهدیدزا، فرصت و ضعف (WO) مواجه بودن سیستم با فرصت‌های خوب با وجود چندین ضعف داخلی، ضعف و تهدید (WT) مواجه بودن سیستم از نظر بعد داخلی، ضعف و از نظر بعد خارجی، تهدیدات متعدد می گیرد و به ارایه استراتژی‌های رشد داخلی، خارجی و استراتژی‌های

راهبرد متنوع و دفاعی (استراتژی کاهشی) مبادرت

می‌گردد. جدول شماره (۱۱).

با اجرای صحیح استراتژی‌های عنوان شده می توان به دستیابی اهداف اصلی سیستم اطمینان حاصل کرد و تصمیمات و اجرای فعالیت‌ها در خصوص شکل دهی و رهنمود سیستم، کارکرد و علل آن، حفظ بقا و تداوم حریم شهری رهنان را در پی خواهد داشت. در ارتباط با چهار عنصر بررسی‌های محیطی حریم، می توان بر ارزیابی اطلاعات حاصله از محیط‌های داخلی و خارجی تاثیر گذار بر سیستم ساماندهی شهر رهنان در خصوص حریم رهنان نظارت نمود. باتدوین استراتژی طراحی، طرح‌های بلند مدت برای مدیریت موثر بر فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی و بررسی نقاط قوت و ضعف سیستم را انجام داد و با اجرای استراتژیک استراتژی‌ها و سیاست‌ها در تمام مراحل تهیه برنامه‌ها، بودجه‌ها و رویه‌ها مورد توجه قرار داد و اعمال نمود و با کنترل و ارزیابی در سیستم می توان بر فعالیت‌ها و نتایج عملکرد سیستم نظارت نموده و عملکرد واقعی سیستم را با عملکرد مطلوب مقایسه نمود. چنین مدیریتی نحوه تعامل در میان این چهار عنصر را

۴-۱- راهبردهای کوتاه مدت

سرمایه گذاری در فعالیتهای اقتصادی پایه هم چون مبل سازی و رسیدگی به حرفه مندان.
 تقویت حضور قوی NGOها در کنار زندگی و فعالیت مردم و آموزش آنها.
 تقویت فضاهای با ارزش شهری هم چون خیابان مطهری و خیابان ابوذر.
 استفاده از اراضی کافی برای تامین پارک و فضاهای سبز و ورزشی.
 توجه به عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام).

شامل می شود و محیط خارجی را به منظور کشف فرصت ها و تهدیدها و محیط داخلی را به منظور کشف و درک نقاط قوت و ضعف سیستم مورد بررسی قرار می دهد و عوامل استراتژیکی که در آینده بیشترین تاثیر را بر سیستم دارد ارزیابی می نماید. راهبردهای زیر می تواند به تنظیم و تحلیل سیستماتیکی مناسب قوتها و فرصت ها برای به حداقل رساندن ضعفها و تهدیدها به کار رود.

۴- راهبردها در برنامه ریزی های ساماندهی حریم شهر رهنان

جدول شماره (۱۱)، عوامل اصلی موثر بر اصلاح و ساماندهی حریم شهر رهنان بر پایه مدل (SWOT)

استراتژی رشد داخلی (مهمترین موقعیت برای سیستم) قوت و فرصت (SO)	
SO1	دید مطلوب به کوه صفا و ارتفاعات اطراف محدوده
SO2	وجود باغها و اراضی زراعی پیرامون موثر بر کیفیت زیست محیطی و توسعه
SO3	عبور محور ارتباطی غرب اصفهان (به سمت تهران و قم) از جوار رهنان
SO4	قرارگیری در محدوده ی خدماتی شهر اصفهان
SO5	وجود سرمایه گذاران بیرونی با سابقه ی همکاری ممتد در صنعت مبل
SO6	وجود بازارهای شناخته شده ی ملی برای فروش فرآورده های صنعت مبل
SO7	وجود ارتباطات محکم برای تهیه ی مواد اولیه و نیم ساخته در کشور در صنعت مبل
SO8	وجود زمینه برای احراز قطب صنعت مبل استان
SO9	وجود زمینه برای سرمایه گذاری در بخش گردشگری در تلفیق با صنعت مبل
SO10	وجود زمینه برای دعوت از سرمایه گذاران عمرانی
SO11	وجود زمینه برای تامین نیروی کار مورد نیاز با جذب جمعیت مهاجر
SO12	وجود زمینه برای تعریف پروژه های عمرانی سودآور
SO13	هم جواری با منطقه ی صنعتی اصفهان و بهره برداری از ظرفیتهای تولید و اشتغال

استراتژی رشد خارجی (شناخت فرصت‌های مطلوب و ضعف‌ها) ضعف و فرصت (wo)	
WO1	وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام)
WO2	وجود قطعات فرسوده و یا بایر برای تامین خدمات محله ای
WO3	وجود قطعات فرسوده و یا بایر برای تامین کاربری‌های شهری
WO4	وجود اراضی کافی برای تامین دسترسی‌های مورد نیاز بافت
WO5	وجود اراضی کافی برای تامین پارک و فضاهای سبز و ورزشی
WO6	وجود اماکن متعدد قدیمی بوجود آورنده حس مکان
WO7	وجود هماهنگی و انسجام کالبدی و هویت تاریخی بافت
WO8	وجود فضاهای با ارزش شهری همچون خیابان مطهری و خیابان ابوذر
WO9	وجود فضاهای متباین محله ای برای تقویت حس تنوع و کثرت
WO10	امکان تامین محورهای دید به سمت نشانه‌های طبیعی و مصنوعی مثل باغ‌ها، کبوترخانه
WO11	وجود تک درختان قدیمی خاطره انگیز موجد حس تعلق در بافت
WO12	گرایش عامه به استفاده از دوچرخه و حفظ محیط زیست شهری
WO13	استفاده از فضای مسکن خصوصی برای فعالیت‌های غیر مزاحم اقتصادی
WO14	بالا بودن حس تعلق خاطر ساکنین نسبت به محله و رضایت از آن
WO15	قدرتمند بودن فعالیت‌های اقتصادی پایه هم چون مبل سازی و رضایت حرفه مندان
WO16	وجود انسجام اجتماعی قوی بین مردم محلات چهارگانه ی اصلی
WO17	داشتن بار تکفل پایین بین شاغلین محدوده نسبت به اصفهان
WO18	بالا بودن میزان اشتغال و فعالیت عمومی محدوده نسبت به اصفهان
WO19	بالا بودن درصد متولدین در محدوده و سابقه ی سکونت و پایداری جمعیت
WO20	وجود فعالیت‌های گسترده ی در اشتغال خانگی
WO21	حضور قدرتمند نقش اجتماعی معتمدین و بزرگان طوایف
WO22	حضور قوی NGOها در کنار زندگی و فعالیت مردم و آموزش آنها
WO23	وجود روحیه گفتگو و تعامل و همیاری بین ساکنین
راهبرد تنوع توصیه می گردد(قوت‌های کلیدی سیستم)قوت و تهدید(st)	
ST1	لطمه خوردن هویت کالبدی توسط ساخت و سازهای سریع
ST2	خطر آلودگی‌های منطقه ی صنعتی شمال اصفهان (زیست محیطی)
ST3	افزایش سفرهای عبوری از داخل رهنان

ST4	فرسودگی شبکه ی ارتباطی رهنان با حوزه ی غرب و اصفهان
ST5	گرایش کم مردم عادی برای سرمایه گذاری در صنعت میل و گردشگری
ST6	ناکافی بودن توان مالی دولت و شهرداری برای اجرای پروژه ها
ST7	مغایرت نسبی برنامه های شهرداری با خواسته های حرفه مندان
ST8	گرایش مهاجرین به ایجاد قلمروهای اجتماعی مجزا (مهاجرین غیرمتخصص)
ST9	مشکل تامین آب و برق و گاز و سوخت برای توسعه ی سریع راهبرد دفاعی (استراتژی کاهش) مواجهه بودن سیستم با بعد داخلی ضعف و بعد خارجی تهدیدات، ضعف و تهدید (wt)
WT1	استفاده ی مختلط از فضای مشاع مسکن برای فعالیت های محل محله
WT2	وجود خانه های رها شده و نقاط کور اجتماعی موجد ناهنجاری و بیماری
WT3	حضور برخی کاربری های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزائیک سازی
WT4	حضور کاربری های مغشوش کننده ی سیمای بصری هم چون تعمیرگاه ها و خدمات خودرویی
WT5	درصد بالای بناهای ناپایدار به لحاظ اسکلت و مصالح
WT6	درصد بالای بناهای فاقد دسترسی مطلوب
WT7	درصد بالای بناهای ریز دانه
WT8	رواج ساخت و سازهای سریع بی ضابطه و ناهماهنگ با اقلیم و هویت و انسجام بافت
WT9	روند رو به گسترش تفکیک اراضی باغی و یا مسکونی درشت دانه
WT10	خطر تخریب و فرسودگی بناهای تاریخی و عناصر شاخص هویت بخش
WT11	ضعف سامانه ی حمل و نقل عمومی و توقفگاه و پارکینگ و ایستگاه
WT12	تداخل حرکت سواره و پیاده و وجود گره گاه های ترافیکی در خیابان های مهم
WT13	طرح هندسی نامناسب تقاطع ها و قوس ها
WT14	وجود مشکل شیب بندی راه ها و جمع آوری آب های سطحی
WT15	کمبود چشمگیر تجهیزات ترافیکی و علایم راهنمایی و رانندگی
WT16	کیفیت نامطلوب پیوسته و مصالح شبکه های دسترسی داخلی
WT17	نبود فضاهای پیوسته و جاذب برای استمرار پیاده روی
WT18	کمبود چشمگیر خدمات مورد نیاز ساکنین مثل مدرسه و درمانگاه

WT19	کافی و مجهز نبودن فضاهای همگانی به خصوص پارک‌ها
WT20	پایین بودن نرخ باسوادی نسبت به اصفهان
WT21	مقاومت افکار عمومی در مقابل جریان‌های اثر گذار بیرونی و جدید
WT22	وجود ناهنجاری‌های اجتماعی از طرف بعضی طوایف مهاجر
WT23	وجود رقابت منفی در کار به جای اتحاد و هم فکری
WT24	پایین بودن شاخص مطالعه و گرایش‌های فرهنگی و هنری در بافت
WT25	توان اقتصادی متوسط به پایین مردم بافت
WT26	پایین بودن سطح علاقه و مشارکت مردم در اداری محل و پرداخت هزینه‌های آن
WT27	مشکل قانونی تعدادی واحد فاقد مالکیت روشن و یا بلا تکلیف
WT28	پایین بودن سطح تخصص شغلی ساکنین
WT29	خطر تبدیل واحدهای فرسوده به محل سکونت مهاجرین بی ریشه

منبع: محاسبات کارشناسی شده توسط نگارندگان از داده‌های پرسشنامه ای و نظرسنجی-۱۳۸۹

۴-۲- راهبردهای میان مدت

- جابه جایی برخی کاربری‌های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزاییک سازی.
- جابه جایی برخی کاربری‌های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزاییک سازی.
- جلوگیری از ساخت و سازهای سریع بی ضابطه و ناهماهنگ با اقلیم و هویت و انسجام بافت.
- جلوگیری از روند رو به گسترش تفکیک اراضی باغی و یا مسکونی درشت دانه.
- ایجاد فضاهای پیوسته و جاذب برای استمرار پیاده روی.
- ایجاد فضاهای پیوسته و جاذب برای استمرار پیاده روی.
- جلوگیری از روند رو به گسترش تفکیک اراضی باغی و یا مسکونی درشت دانه.
- ایجاد فضاهای پیوسته و جاذب برای استمرار پیاده روی.

۵-۱- رایه راهبردها و راهکارها در ساماندهی حریم شهر رهنان

به طور کلی عمده ترین تدابیری که لازم است در رابطه با حریم شهر رهنان در نظر گرفته شود عبارتند از:

راهبردهای تهاجمی (so)، راهبرد تنوع (st)، راهبردهای بازنگری (wo) و راهبردهای تدافعی (wt).

- رفع کمبود چشمگیر خدمات مورد نیاز ساکنین مثل مدرسه و درمانگاه.

۴-۳- راهبردهای بلند مدت

- استفاده از اراضی کافی موجود برای تامین دسترسی‌های مورد نیاز بافت.
- جابه جایی کاربری‌های مغشوش کننده سیمای بصری هم چون تعمیرگاه‌ها و خدمات خودرویی.

- ۲- مشکل تامین آب و برق و گاز و سوخت برای توسعه سریع.
- ۳- فرسودگی شبکه ارتباطی رهنان با حوزه غرب و اصفهان.
- ۴- گرایش کم مردم عادی برای سرمایه گذاری در صنعت مبل و گردشگری.
- ۵- ناکافی بودن توان مالی دولت و شهرداری برای اجرای پروژه‌ها.
- ۶- مغایرت نسبی برنامه‌های شهرداری با خواسته‌های حرفه مندان.

۳-۵- راهبردهای بازننگری (wo)

در راهبردهای بازننگری ضمن این که بر نقاط ضعف درونی تاکید دارد؛ سعی بر بهره گیری از فرصت‌های بیرونی برای رفع نقاط ضعف و مانع در ساماندهی حریم شهری رهنان می کند. در واقع این راهبردها سعی در بازننگری در فعالیت‌های قبلی دارد. با توجه به این مطالب راهکارهای زیر پیشنهاد می شود:

۱. توجه به وجود عناصر شاخص کالبدی - تاریخی - فرهنگی برجسته (بازارچه، مسجد، حمام).
۲. وجود قطعات فرسوده و یا بایر برای تامین خدمات محله ای.
۳. وجود قطعات فرسوده و یا بایر برای تامین کاربری‌های شهری.
۴. وجود اراضی کافی برای تامین دسترسی‌های مورد نیاز بافت.
۵. وجود اراضی کافی برای تامین پارک و فضاهای سبز و ورزشی.

۵-۱- راهبردهای تهاجمی (so): موثر در ساختار

فضایی ساماندهی حریم شهر رهنان

- در این راهبرد که بر نقاط قوت درونی و بیرونی استوار است؛ راهکارهای زیر برای ساماندهی بهتر حریم رهنان پیشنهاد می گردد:
- ۱- توجه به حفظ هر چه بیشتر باغ‌ها و اراضی زراعی پیرامون حریم که موثر بر کیفیت زیست محیطی شهر است.
  - ۲- بهره‌برداری هر چه بیشتر از ظرفیت‌های تولید و اشتغال با توجه به هم جوار شهری رهنان.
  - ۳- تقویت عوامل موثر در استقرار حریم شهر رهنان با توجه به فرارگیری در محدوده خدماتی شهر اصفهان و حریم آن با منطقه صنعتی اصفهان.
  - ۴- توجه به وجود سرمایه گذاران بیرونی با سابقه همکاری ممتد در صنعت مبل.
  - ۵- با توجه به وجود بازارهای شناخته شده ملی برای فروش فرآورده‌های صنعت مبل.
  - ۶- توجه به وجود ارتباطات محکم برای تهیه مواد اولیه و نیم ساخته در کشور در صنعت مبل.
- ### ۵-۲- راهبرد تنوع (st)
- در این راهبردها که بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی متمرکز است. در این راهبردها سعی در تنوع بخشی در خدمات و امکانات و برنامه‌ریزی در خصوص احیا حریم شهری صورت می‌گیرد. بنابراین می توان راهکارهای زیر را پیشنهاد کرد:
- ۱- توجه به خطر آلودگی‌های منطقه صنعتی شمال اصفهان (زیست محیطی).

۶. وجود اماکن متعدد قدیمی بوجود آورنده حس مکان.

۵-۴- راهبردهای تدافعی (wt)

در راهبردهای تدافعی برنقاط ضعف درونی چالش‌های خارجی تاکید می شود و سعی بر استفاده از راهبردهای مناسب به منظور رفع نقاط ضعف در ساماندهی حریم شهر رهنان است. راهکارهای زیر برای این امر پیشنهاد می‌گردد:

۱. استفاده مختلط از فضای مشاع مسکن برای فعالیت‌های محل محله.

۲. توجه به خانه‌های رها شده و نقاط کور اجتماعی موجد ناهنجاری و بیماری.

۳. حضور برخی کاربری‌های ناسازگار با محله و محیط زیست مثل موزاییک سازی.

۴. حضور کاربری‌های مغشوش کننده سیمای بصری هم چون تعمیرگاه‌ها و خدمات خودرویی.

۵. درصد بالای بناهای ناپایدار به لحاظ اسکلت و مصالح.

۶. رواج ساخت و سازهای سریع بی ضابطه و ناهماهنگ با اقلیم و هویت و انسجام بافت.

در آخر می‌توان گفت در دوران جدید، حفظ ترکیب جمعیتی و قومی مردم در پهنه‌های جغرافیایی

هر چند کوچک، کاری دشوار، غیر ضروری و بلکه مضر است. از دیگر سو، در شرایطی که پهنه‌ای

کوچک واجد هویتی خاص و انسجام اجتماعی کارآمد باشد به هم خوردن ترکیب مورد بحث می

تواند هویت و انسجامی را که در طی قرون، به دست اقوام متعامل فراهم آمده، متزلزل سازد، لذا باید با

استفاده از ابزارهای معمول، در کنار مطالعه، پیمایش،

شهود و ادراک خود، مطالبات مردم را از زبان خودشان شنید و در برنامه ریزی‌ها مد نظر قرار داد. توجه به این مسایل در روند طراحی و سیاستگذاری، به ویژه در حوزه منظر شهری و تعاملات اجتماعی و فرهنگی، می تواند محیطی مناسب و با کیفیت را برای سکونت افراد و فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی بوجود آورد که همتراز با هویت اجتماعی و فرهنگی و تاریخی باشد. توجه به پیشینه تاریخی و اجتماعی منطقه، همچنین نوع اشتغال اقتصادی ساکنین در طراحی فضای شهری مناسب و مطبوع، نقش جدی و اساسی دارد که لازم است مورد توجه و عنایت قرار گیرد. از این رو مهم ترین راهکاری اصلی دستیابی به هدف کنترل تغییرات جمعیتی و قومی هم چون محدود کردن افزایش تراکم جمعیتی کل محدوده، و پراکنده ساختن لکه‌هایی که براساس مطالعات، افزایش تراکم در آن‌ها مجاز است، محدود کردن توسعه کاربری مسکونی و جلوگیری از تبدیل اراضی کشاورزی به مسکونی، محدود کردن تفکیک قطعات مسکونی و سوق دادن تفکیک‌های مجاز به سمت محورهای فعال مرکز محله و مرکز ناحیه، سوق دادن اسکان جمعیت جدید به سمت قلمروهای بسته اقلیت‌های ناهمخوان و یا بیش از حد فرسود، تقویت تعاملات و مداخلات اجتماعی به منظور نهادینه سازی مشارکت‌های مردم، بافت‌های واجد هویت معمولاً از سطح گسترده‌ای از تعاملات و مداخلات اجتماعی ساکنین برخوردارند می تواند موثر باشد. رهنان نیز از این قاعده مستثنا نیست. در ضمن جوامع سنتی شیوه‌های خاصی را برای تعاملات بر می‌گزینند که مبتنی بر محوریت بزرگان قوم و تبعیت مردم از آنها

قرن ۲۱"۱۳۸۵ چاپ اول، اصفهان، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد.
اهلرس، اکارت. ۱۳۷۴ ایران: شهر، روستا، عشایر، مجموعه مقالات. ترجمه عباس سعیدی، چاپ اول، تهران، انتشارات منشی.
حاتمی نژاد، حسین. کنش متقابل حوزه‌های نفوذ شهری، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۴۲، ۱۳۷۵.

حسامیان فرخ، اعتمادی گیتی، حائری محمدرضا ۱۳۶۳، شهرنشینی در ایران، تهران، انتشارات آگا.
خراط زبردست، اسفندیار. عملکردهای شهر در توسعه روستایی، ماهنامه مسکن و انقلاب، شماره ۸۴، (بی تا).

مجنونیان، هنریک. ۱۳۷۴، مبانی پیرامون پارک‌ها، فضای سبز و تفرجگاه‌ها، تهران، انتشارات پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران.

مخدوم، مجید. ۱۳۷۴ تجربه جهانی رابطه متقابل جمعیت و توسعه از دیدگاه محیط زیست، مجموعه مقالات سمینار منطقه ای اثرات متقابل جمعیت و محیط زیست بر توسعه پایدار شهری روستایی. تهران، مرکز منطقه ای مطالعات و پژوهشهای جمعیتی آسا و اقیانوسیه، یونسکو، ص ۱۵ - ۲۰، ۱۳۷۴.

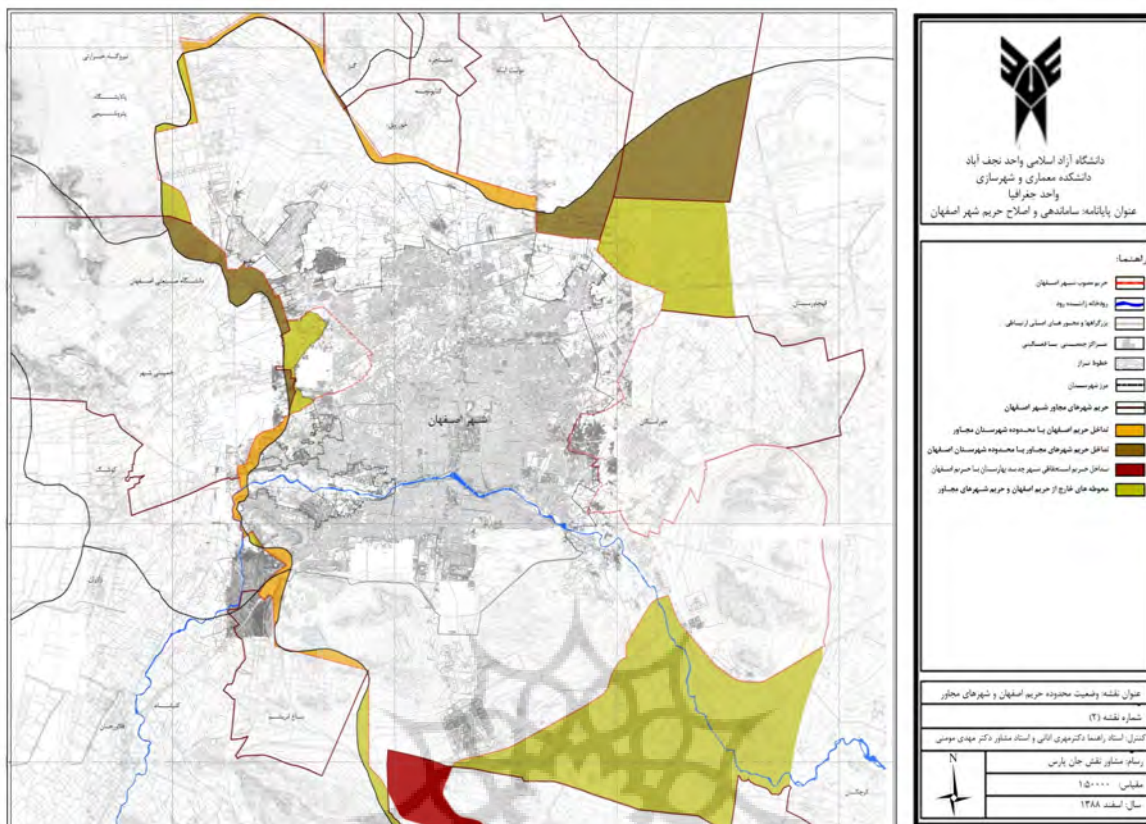
میرمحمدی، حمیدرضا. ۱۳۷۶، شهرنشینی و نظام شبکه شهری استان اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد گروه جغرافیا.

در حرکت های اجتماعی است. همانطور که جوامع جدید شیوه های دیگری را که مبتنی بر محوریت نهادهای خود جوش همگانی و مشارکت آزاد شهروندان در آنهاست، بر می گزینند. رهنان در حال گذار از آن به این است و بدیهی است که در هر دو شیوه فعال باشد.

در رهنان در کنار سازمان قوی اما نهفته اعمال قدرت و ایجاد حرکت توسط ریش سفیدان اقوام ساکن، سازمان های غیردولتی متعددی نیز وجود دارد که بویژه در زمینه مسایل مربوط به زنان بسیار فعال است و حمایت و دعوت از سازمان های غیر دولتی (NGO) برای جلب مشارکت های مردمی بویژه در باب مسایلی که به عرصه های عمومی مردم مربوط می شود تصمیم سازی با کمک سازمان های پنهان قومی (ریش سفیدان) برای جلب مشارکت های مردمی بویژه در باب مسایلی که به عرصه های خصوصی مردم مربوط می شود شناسایی مشارکت جریان توسعه اقتصادی با استفاده از هر دو روش فوق برای اجرای طرح های پیشگام باید مد نظر قرار داده شود.

منابع

- اذانی، مهری، ۱۳۸۱، توسعه پایدار شهر اصفهان، شکوهی و حسین، ضرابی و اصغر دانشگاه اصفهان و گروه جغرافیا
اذانی، مهری ۱۳۸۵، مقایسه مدیریت سنتی شهر اصفهان و عصر جدید از منظر جغرافیا در قرن ۲۱، مجموعه مقالات اولین کنفرانس جغرافیا و

نقشه شماره (۱) ضمیمه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی